

Vườn Quốc gia Phong Nha - Kẻ Bàng:

GẮN NGHIÊN CỨU KHOA HỌC VỚI BẢO TỒN VÀ PHÁT TRIỂN

LƯU VĂN LỘC

Kể từ năm 2003, khi Phong Nha - Kẻ Bàng (PN-KB) được công nhận là Di sản thiên nhiên thế giới về tiêu chí địa chất, địa mạo, du khách đến với Quảng Bình, đến với PN-KB ngày càng đông. Cũng từ đó, công tác nghiên cứu khoa học khám phá những giá trị mang tính toàn cầu, nhất là đa dạng sinh học được chú trọng và thu được nhiều thành quả đáng ghi nhận.

Vườn Quốc gia PN-KB, đã thực hiện thành công nhiều đề tài nghiên cứu khoa học có giá trị như: Nghiên cứu xây dựng mô hình Sa nhân vùng miền núi Quảng Bình. Kết quả nghiên cứu cho thấy đây là một hướng đi đúng đắn. Trồng Sa nhân ngoài mục đích tăng thu nhập, còn nâng cao nhận thức của người dân về bảo tồn các loại dược liệu bản địa, sử dụng tài nguyên đất rừng bền vững. Thực hiện nghiên cứu sinh trưởng và phát triển của 3 loài cây hạt trần thuộc họ Hoàng đàn trong điều kiện trồng tại Vườn Thực vật là Bách xanh núi đá, Bách xanh núi đất và Pơ mu. Bách xanh là loài đang bị đe dọa tiêu diệt nghiêm trọng, dẫn đến nguy cơ tuyệt chủng cao. Vì thế, đưa cây Bách xanh núi đá vào trồng ở Vườn Thực vật là điều hết sức cần thiết. Qua một thời gian nghiên cứu, trồng, các loại cây nói trên đang phát triển tốt ở Vườn Thực vật. Nghiên cứu, theo dõi vật hậu học một số loài cây quý hiếm tại Vườn Thực vật như: Táu núi đá, Lim xanh, Gụ lau, Huỷnh,

Trám trắng. Thực hiện chương trình nhân giống của một số loài cây bản địa quý hiếm có giá trị kinh tế và bảo tồn phục vụ công tác trồng rừng và cải tạo rừng như Dầu rái, Huê mộc và trên Re gừng, Giổi xanh, Gụ lau, Lim xanh, Trám trắng, Sấu, Nhội, Nghiến,...

Trong triển khai thực hiện dự án “Nâng cao năng lực nghiên cứu khoa học và khảo sát quần thể Vườn Siki” phối hợp với Tổ chức Bảo tồn Động thực vật quốc tế (FFI), Vườn Quốc gia đã phát hiện 41 đàn Vườn Siki với khoảng 113 cá thể, phân bố tại khu vực U Bò và vùng giáp ranh trong phạm vi khoảng 7.700ha, trong đó có 37 đàn nằm trong địa phận của Vườn Quốc gia PN-KB với khoảng 101 cá thể. Theo đánh giá của các chuyên gia thì đây là khu vực có mật độ phân bố quần thể Vườn Siki cao nhất khu vực Trung Trường Sơn và Việt Nam. Phối hợp với Dự án Bảo tồn thiên nhiên Phong Nha - Vườn thú Cologne và dự án Tái hoà nhập 2 loài linh trưởng. Thực hiện chương trình khảo sát động vật hoang dã ban đêm. Kết quả cho đến nay đã ghi nhận được khoảng 60 cá thể trong đó có 1 số loài quý hiếm nằm trong sách đỏ Việt Nam như: Sơn dương, nai; Phối hợp với Vườn thú Cologne nghiên cứu bò sát lưỡng cư tại Vườn Quốc gia. Kết quả nghiên cứu đã ghi nhận được 32 loài bò sát lưỡng cư; Phối hợp với Viện Sinh thái và Tài nguyên sinh vật tiến hành nghiên cứu dơi tại Vườn Quốc gia. Kết quả đã

ghi nhận được 29 loài dơi, thu được 47 mẫu, trong đó 17 mẫu lưu giữ tại Trung tâm Nghiên cứu khoa học và cứu hộ và 31 mẫu lưu giữ tại Viện Sinh thái và Tài nguyên sinh vật để làm mẫu chuẩn.

Hoạt động cứu hộ, từ cuối năm 2008 đến nay, đã thực hiện cứu hộ 143 cá thể. Trong đó có nhiều loài động vật quý hiếm có tên trong sách đỏ Việt Nam và thế giới. Kết quả đã cứu hộ thành công trên 99%, trong đó có 36% thả về môi trường tự nhiên. Ngoài ra, Vườn Quốc gia PN-KB chuyển giao cho Trung tâm Cứu hộ động thực vật hoang dã quý hiếm Cúc Phương và Vườn Quốc gia Cát Tiên 26 cá thể Rùa. Hiện nay, Trung tâm đang chăm sóc 54 cá thể động vật quý hiếm. Các chế độ chăm sóc được thực hiện nghiêm ngặt theo đúng quy trình kỹ thuật và hết sức khoa học, đảm bảo vệ sinh, đảm bảo dinh dưỡng cho mỗi loài.

Cơ sở dữ liệu về động thực vật ở Vườn Quốc gia luôn được nghiên cứu, theo dõi và cập nhật thường xuyên. Danh lục động vật Vườn Quốc gia PN-KB có thêm 02 loài mới trong đó có 01 loài bò sát (*Ophiosaurus* sp) thuộc họ Thằn lằn rắn (*Anguidae*) và 01 loài lưỡng cư (*Philautus banaensis*). Cơ sở dữ liệu về động vật của Vườn Quốc gia đến nay tổng hợp có 848 loài động vật có xương sống và 394 loài động vật không xương sống; Hệ động vật của Vườn Quốc gia có 38 loài thuộc nhóm IB, 44 loài thuộc nhóm IIB. Nghị định 32/2006/NĐ-CP, 99 loài được liệt kê trong sách đỏ Việt Nam 2007, 66 loài thuộc sách đỏ thế giới IUCN 2006. Về thực vật, đến nay đã tổng hợp có 2.680 loài thực vật bậc cao có mạch thuộc 193 họ, 904 chi, trong đó có 76 loài nằm trong sách đỏ Việt Nam năm 2007 và 34 loài trong Nghị định 32/2006/NĐ-CP. So với Hồ sơ đệ trình UNESCO công nhận lần 2 với tiêu chí Đa dạng sinh học năm 2007 thì cơ sở dữ liệu của Vườn

Quốc gia hiện nay đã tăng thêm 29 loài, chủ yếu là các loài Lan được sưu tập và định tên thêm.

Song song với hoạt động nghiên cứu khoa học là đẩy mạnh công tác giáo dục môi trường và phát triển cộng đồng. Vườn Quốc gia đã thành lập các câu lạc bộ bảo tồn và tổ chức sinh hoạt với nhiều nội dung như: phổ biến, tìm hiểu các bộ luật, các nghị định của Chính phủ liên quan đến đa dạng sinh học, bảo vệ môi trường, tổ chức hội nghị tuyên truyền công tác bảo vệ rừng với sự tham gia của hơn 400 người dân tại 7 thôn/bản tại các xã Phúc Trạch, Thượng Hoá và Hoá Sơn.

Để môi trường nghiên cứu khoa học được đảm bảo, Vườn Quốc gia PN-KB không thể lơ là trong công tác bảo vệ rừng. Công nghệ thông tin, mà cụ thể là Hệ thống thông tin địa lý GIS đã phát huy hiệu quả cao trong quản lý và bảo tồn thảm thực vật, sự phân bố các loài thực vật quý hiếm như Bách xanh đá, phân bố một số loài lâm sản ngoài gỗ, sự phân bố các khu động vật.

Trong công tác nghiên cứu khoa học, yếu tố con người luôn đặt lên hàng đầu. Vườn Quốc gia đã xác định tầm quan trọng của vấn đề này nên hàng năm, nhiều cán bộ đã được tham gia các khóa đào tạo bồi dưỡng nâng cao trình độ. Đội ngũ cán bộ nghiên cứu khoa học của Vườn Quốc gia hiện nay vừa có năng lực, trẻ và nhiệt tình, có khả năng đảm đương thực hiện các đề tài nghiên cứu trong tất cả các lĩnh vực liên quan đến tính đa dạng sinh học tại PN-KB.

Phong Nha - Kẻ Bàng đang trong quá trình chờ đợi UNESCO công nhận là Di sản thiên nhiên thế giới lần thứ 2 với tiêu chí đa dạng sinh học. Đây là kết quả cả một quá trình nghiên cứu lâu dài và hết sức khoa học. Trong đó, phần đóng góp nội lực nghiên cứu khoa học của Vườn Quốc gia Phong Nha - Kẻ Bàng là không nhỏ.

L.V.L